

งานศึกษานี้ใช้แนวทางศึกษาแบบประวัติศาสตร์ ย้อนหลังไปประมาณต้นศตวรรษที่ 20 เพื่อตรวจสอบเศรษฐกิจหมู่บ้านในเขตภาคเหนือตอนล่าง เกี่ยวกับลักษณะ พัฒนาการ และการปรับตัว เพื่อการดำรงอยู่ของ ชุมชนในปัจจุบัน ข้อมูลที่ใช้ทั้งปริมาณ และคุณภาพรวบรวมจาก 4 จังหวัด ได้แก่ สุโขทัย พิษณุโลก และนครสวรรค์ ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้

เศรษฐกิจหมู่บ้านในเขตภาคเหนือตอนล่างในยุคประมาณต้นศตวรรษที่ 20 มีลักษณะพอเพียง การผลิตการกระจาย และการบริโภคผลผลิตหมุนเวียนอยู่ในชุมชนและระหว่างชุมชน ความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ จำนวนประชากรน้อย ตลอดจนวิถีธรรมเนียมปฏิบัติในชุมชน ล้วนเป็นปัจจัยก่อให้เกิดความสมดุลอย่างดีในชีวิตของชาวบ้าน คำกล่าวที่ว่าในน้ำมีปลา ในนามีข้าว ไม่เกินจริงเลยสำหรับชาวภาคเหนือตอนล่าง

ประมาณกลางศตวรรษที่ 20 เศรษฐกิจของชาวบ้านเปลี่ยนแปลงจากแบบพอเพียงมาเป็นเศรษฐกิจการตลาด สาเหตุแห่งการเปลี่ยนแปลงมีหลายประการ เช่น 1) นโยบายของรัฐเกี่ยวกับการก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจเพื่อขยายการส่งออก 2) การเพิ่มขึ้นของประชากรในเขตภูมิภาค 3) การขยายตัวของระบบทุนนิยม 4) การขยายตัวของเทคโนโลยีตะวันตก 5) ความเสื่อมถอยของวัฒนธรรมชุมชนชนบท

ความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมที่เกิดขึ้นส่งผลกระทบต่อหมู่บ้าน ชาวบ้านพบว่ามีอิสรภาพในการดำรงชีวิตลดลงไปเรื่อยๆ เนื่องจากต้องพึ่งพิงอยู่กับปัจจัยภายนอกหลายประการ ในแง่ของความสะดวกสบายทางวัตถุ ชีวิตของพวกเขาไม่ยากลำบากเท่าบรรพบุรุษ แต่ทว่าหมู่บ้านต้องจ่ายราคาสำหรับสิ่งเหล่านี้ ครอบครัวต้องมีหนี้สิน สภาพแวดล้อมถูกทำลาย ครอบครัวต้องแยกจากกันไปแสวงหางาน ชีวิตใหม่ในเมืองต้องอยู่ด้วยความแออัดและยากจน

ทั้งๆ ที่เผชิญกับความยากลำบาก แต่หมู่บ้านยังคงดำรงอยู่ ประมาณปลายศตวรรษที่ 20 จนถึงปัจจุบัน เราได้เห็นขบวนการปรับตัวเพื่อความอยู่รอดของชาวบ้านเกิดขึ้นอยู่โดยทั่วไป ชาวบ้านทั้งรายบุคคลและกลุ่มได้แสดงความสามารถเพื่อรักษาชุมชนของตนไว้โดยฟื้นฟูหลักการพึ่งพิงตนเองขึ้นมาซึ่งเคยมีอยู่แต่เสื่อมถอยไปเนื่องจากการพึ่งพิงปัจจัยที่มาจากภายนอก ภายใต้การสนับสนุนของหน่วยงานต่างๆ เช่น องค์กรพัฒนาเอกชน ปัญญาชน นักวิชาการ ผู้นำการพัฒนา วิธีปฏิบัติบางอย่างเกิดขึ้นอย่างเป็นเครือข่าย กระจายไปทั่ว เช่น การทำเกษตรแบบพอเพียง อุตสาหกรรมครัวเรือนขนาดเล็ก และการใช้เทคโนโลยีขนาดกลาง

This study used historical approach in order to examine 3 points of the village economy of the Lower North ; its nature, development, and adaptation. The scope of content can be traced back to the period of the early 20 th century. The data, both qualitative and quantitative. were collected in the 4 provinces, namely Sukhothai, Phichit , Phitsanulok, and Nakhonsawan. The findings are as follows :

The nature of economy of the Lower North at the early of the 20 th century was a self – sufficient economy. Production, distribution, and consumption were circulated within the community, and even through inter – community. The abundance of natural resources, less population, cultural practices , contributed to good balance in life of the local people. Old saying that “a water abundant in fish, a land abundant in rice” was not over exaggerated.

Change had occurred in the mid century. The nature of people's economy was shifted from self-sufficient to marketing one. The reasons are plenty : 1) the state policy on the construction of infra-structure in order to meet the policy of production for export . 2) the growth of population in the areas due to the mass migration from the Northeast and the Central region. 3) the expansion of capitalism. 4) the expansion of Western technology. 5) the decline of the rural community culture.

Economics and social changes had produced some effects. The villagers had found that their freedom on livelihood was decreased gradually. They had become more and more dependent on external factors. In term of material comforts, their life was much more easy and comfortable than their predecessors. But the prices they had paid were : 1) the indebtedness of the family. 2) the destruction of the natural environment. 3) the disharmony of the family life due to the move to the city for jobs. 4) the low quality of life in poverty and slums in the city.

But the village still exists, despite its hardships. At the late of the century to the present , we have seen the emergence of the movement of people's adaption for their survivals. Individuals and groups have shown their abilities to strengthen the community , restoring the spirit of self – reliance, which is disappearing due to the total dependence on urban and western – biased culture and values from the outside world. With the support of the NGO, the intellectuals, academics, and development agents, the community practices under networking process have been widespread such as subsistence agriculture, small cottage industry, and intermediate technology.